

Σαράντα χρόνια από τον θάνατο ενός μεγάλου Ελληνο-Αμερικανού

Βυζαντινολόγου-ιστορικού από την Λήμνο

Παναγιώτης (Πέτρος) Χαρανής – Peter Charanis

Ένας από τους συμπατριώτες μας που διέπρεψε στην Διασπορά, συμβάλλοντας αποφασιστικά στην περαιτέρω εδραίωση και καθιέρωση των Βυζαντινών Σπουδών στο πλαίσιο της ανώτατης εκπαίδευσης των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, συνεχίζοντας το έργο του μεγάλου Δασκάλου του, του διάσημου Ρώσου βυζαντινολόγου (εμικρέ στις ΗΠΑ μετά την Οκτωβριανή Επανάσταση του 1917 στην Ρωσία), Αλέξανδρου Α. Βασίλιεφ (1867-1953), ήταν ο Λήμιος Παναγιώτης Χαρανής (1905 ή 1908 - 23 Μαρτίου 1985), γνωστός στην διεθνή βιβλιογραφία ως Peter Charanis. «Έφυγε» έχοντας προσφέρει πολύτιμο διδακτικό και συγγραφικό έργο, αναγνωρισμένος και τιμημένος από τους συναδέλφους του.

Η οικογένειά του μετανάστευσε το 1920 και ο ίδιος σπούδασε στο Πανεπιστήμιο Rutgers στο New Brunswick της Νέας Υερσέης (1927-1931) και στην συνέχεια στο Πανεπιστήμιο του Ουισκόνσιν, στο Μάντισον, όπου έγινε διδάκτορας του Βασίλιεφ (1935), πραγματοποιώντας αργότερα μεταδιδακτορικές έρευνες (1936-1938) με τον φημισμένο Βέλγο ελληνιστή και βυζαντινολόγο Ερρίκο Γκρεγκουάρ (Henri Grégoire, 1881-1964), στις Βρυξέλλες. Έγινε επιστημονικός συνεργάτης και βοηθός (1938-1946), αναπληρωτής καθηγητής (1946-1949) και τακτικός καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Rutgers (1949-1963), όπου μεταξύ 1963 και 1976 θήτευσε ως επίτιμος καθηγητής. Το 1972 έγινε επίτιμος διδάκτορας του Πανεπιστημίου Αθηνών, καθώς και αντεπιστέλλον μέλος της Ακαδημίας Αθηνών. Στην έδρα του στο Rutgers τον διαδέχτηκε το 1976 η Ελληνίδα βυζαντινολόγος και ακαδημαϊκός Αγγελική Ε. Λαΐου (-Θωμαδάκη) (1941-2008), η οποία την επόμενη χρονιά επιμελήθηκε αφιερωματικού τιμητικού τόμου για τον προκάτοχό της (*Essays in honor of Peter Charanis* /1981).

Ιδιαίτερης σημασίας υπήρξαν οι ερευνητικές του θητείες στο ονομαστό Βυζαντινολογικό Κέντρο του Νταμπάρτον Όουκς (Dumbarton Oaks), στην Washington, κατά τις περιόδους 1944-1946, 1956-1957 και 1978-1979, όπου συνεργάστηκε με σπουδαίους βυζαντινολόγους της εποχής του, όπως τον Ρώσο (Γιουγκοσλάβο στην συνέχεια) Γεώργιο Αλ. Οστρογκόρσκυ (1902-1976), τον Βρετανό Ρόμιλλυ Γζ. Χ. Τζένκινς (1907-1969) και τον Γάλλο Αντρέ Γκιγγιού (1923-2013), καθώς επίσης και με την προ ολίγων ετών εκδημήσασα – σχεδόν αιωνόβια – Αρμενίδα ιστορικό Νίνα Γκ. Γκαρσοϊάν (1923-2022). Στους μεταπτυχιακούς του φοιτητές συγκαταλέγονται και δύο ελληνικής καταγωγής μετέπειτα σπουδαίοι ερευνητές, ο πρόωρα χαμένος Γεώργιος Σούλης (1927-1966) και ο Σπύρος Βρυώνης (1928-2019).

Οι μονογραφίες του (αγγλικά) για τον αυτοκράτορα της πρώιμης βυζαντινής εποχής Αναστάσιο Α΄ τον «Δίκορο» (ηγεμ. 491-518†) (Μάντισον, 1939 και 2^η έκδοση από το Κέντρο Βυζαντινών Ερευνών του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, το 1974), καθώς και για την παρουσία και τον καθοριστικό ρόλο των Αρμενίων στην Βυζαντινή Αυτοκρατορία (Λισαβόνα, έκδοση Ιδρύματος Gulbenkian, 1963 και σε ελληνική μετάφραση του Ιωσήφ Κασσεσιάν το 1992 στις αθηναϊκές εκδόσεις «Αρμενικοί Ορίζοντες», με εισαγωγή του Φώτιου Α. Δημητρακόπουλου, ομότιμου σήμερα καθηγητή βυζαντινής και μεταβυζαντινής φιλολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών), διατηρούν αμείωτη την μεγάλη τους επιστημονική αξία και παραπέμπονται συχνότατα ως βασικά έργα αναφοράς. Οι θεμελιακές επίσης εξειδικευμένες μελέτες του για βασικά προβλήματα της βυζαντινής ιστορίας συγκεντρώθηκαν φωτοανατυπωμένες σε δύο τόμους της πασίγνωστης στους βυζαντινολόγους επιστημονικής σειράς “Variorum Reprints” του Λονδίνου, με τίτλους αντίστοιχα «Μελέτες για την δημογραφία στην Βυζαντινή Αυτοκρατορία» (1972) και «Κοινωνικός, πολιτικός και οικονομικός βίος στην Βυζαντινή Αυτοκρατορία» (1973).

Στις ημέρες μας, που η αναγνώριση της προσφοράς των Δασκάλων προς τους μαθητές τους συχνά παραμένει ζητούμενο, αποτελεί μοναδικό παράδειγμα ακεραιότητας και αβροφροσύνης η έκφραση «βαθιάς

ευγνωμοσύνης» εκ μέρους του Δασκάλου Βασίλειφ, στα μέσα του εικοστού αιώνα, προς τον παλαιό του μαθητή και στην συνέχεια εκλεκτό καθηγητή του Πανεπιστημίου Rutgers, για την βιβλιογραφική του συμβολή στην 2^η αγγλική έκδοση της «*Ιστορίας της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας* του (1952)!

κ. Αλέξιος Γ. Κ. Σαββίδης,

Ομότιμος καθηγητής Ιστορίας των Μεσαιωνικών & Βυζαντινών Χρόνων

στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου